

7.2 Elektrienergia mõjurid

Peamisteks elektrienergia hinna mõjuteguriteks on tarbimise suurus ja tootmisvõimsuse koosseis, et tagada tarbijatele igal ajahetkel elekter. Kuid selleks, et tagada elektrienergia liikumine nii riigisiselt kui naaberriikidega, on vaja ülekandevõimsusi, mis aitavadki kujundada ühtset Euroopa elektrienergia turgu. Kõige olulisemad tegurid Eesti elektrienergia hinna kujunemisel on tootmisvõimsused regionis, ülekandevõimsused teiste riikidega, ilm sh hüdroenergia tase Põhjamaades ja Lätis ning primaarkütuste hinnad sh CO2 hind (joonis 35).

EESTI ELEKTRIHINNA MÕJURID

Joonis 35 Elektrienergia hinna mõjurid Eestis

Tarbimine

Elektritarbimine ehk nõudlus mõjutab otseselt elektri börsihinda. Nõudluse tõustes saavad turule kallima marginaalkuluga elektrijaamad, mis tõstavad börsihinda. Põhjamaades ja Balti riikides on tarbimine suurem külmemate temperatuuride korral, sest suur osa elektrienergiast kasutatakse kütmiseks. Lõunapoolsetes riikides on vastupidi, kus elektritarbimine kasvab kõrgematel temperatuuridel hoonete jahutamiseks. Lisaks on tarbimine kõrgem tööpäevadel ja madalam öösel ja nädalavahetusel.

Ülekandevõimsused

Eestil on täna kaubanduslikud elektriühendused Soome ja Lätiga ning sealt edasi kogu Euroopaga. Ülekandevõimsustega suureneb konkurents ning selliselt on tarbijatele tagatud parim elektrihind. Tugevam ühendus Põhjamaadega ning erinevate tootmisviiside kasutamine toob kaasa ka ühtlasema hinnataseme eri piirkondade vahel.

Tootmisvõimsuste koosseis

Tootmisvõimsuste lisamine suurendab pakkumust ja konkurentsi ning „surub“ elektri hinda madalamaks. See omakorda muudab uute jaamade investeeringute tasuvust ning vähendab uute lisanduvate tootmisvõimsuste tulekut turule, kuni nõudlus hakkab hinda taas tõstma ehk tegemist on loomuliku pakkumise-nõudluse suhtega nagu kujutatud ka joonisel 14. Oluline on märkida, et erinevad toetuskeemid tootjatele (sh taastuenergia toetus) võivad moonutada pakkumuse ja nõudluse suhet, mis pärsib õigete hinnasignaali teket. Täpsemalt on regiooni lisanduvatest tootmisvõimsustest juttu peatükis 2. Lühiajaliselt võivad elektri hinda mõjutada ka suuremate elektrijaamade avariid ja hooldused või mitmete elektrijaamade avariide ja/või hoolduste langemine samale ajaperioodile.

Kliima sh hüdroenergia tase Põhjamaades ja Lätis

Kliima mõjutab elektrienergia hinda eelkõige nõudluse muutuse kaudu. Külmal ja pimedal ajal on Eestis elektritarbimine reeglina suurem kui soojal ja valgel ajal. Lisaks mõjutab kliima elektritootmist taastuenergia tootmisseadmete kaudu nagu näiteks päikesepaneelide, tuulegeneraatorite või hüdroelektrijaamade korral. Kuna hüdroenergia on väga madalate tootmiskuludega elektrienergia ning seda on Põhjamaade-Balti regioonis suurel hulgal, siis mõjutab see tugevalt regiooni elektrienergia hinda. Viimastel aastatel on olulisel määral elektrienergia hinda hakanud määrama ka tuule- ja päikeseelektrijaamade toodang. Soodsatel ajaperioodidel, millal taastuvatest allikatest toodetakse märkimisväärses koguses elektrienergiat, on üldjuhul ka hind märgatavalt madalam.

Primaarkütuste hinnad ja Euroopa Liidu heitmekaubanduse reeglid

Primaarkütuse hindade seos elektrienergia hinnaga on kergesti mõistetav, sest nagu iga toodangu puhul, nii ka elektrienergia puhul sõltub lõpptoodangu hind tooraine hinnast. Oluline on rõhutada, et osade primaarkütuste puhul on tootjad lisaks kütuse hinnale kohustatud maksma ka täiendavaid tasusid nagu näiteks jäätmete (heitmete)tasu (seal hulgas CO₂ kvoodid).

